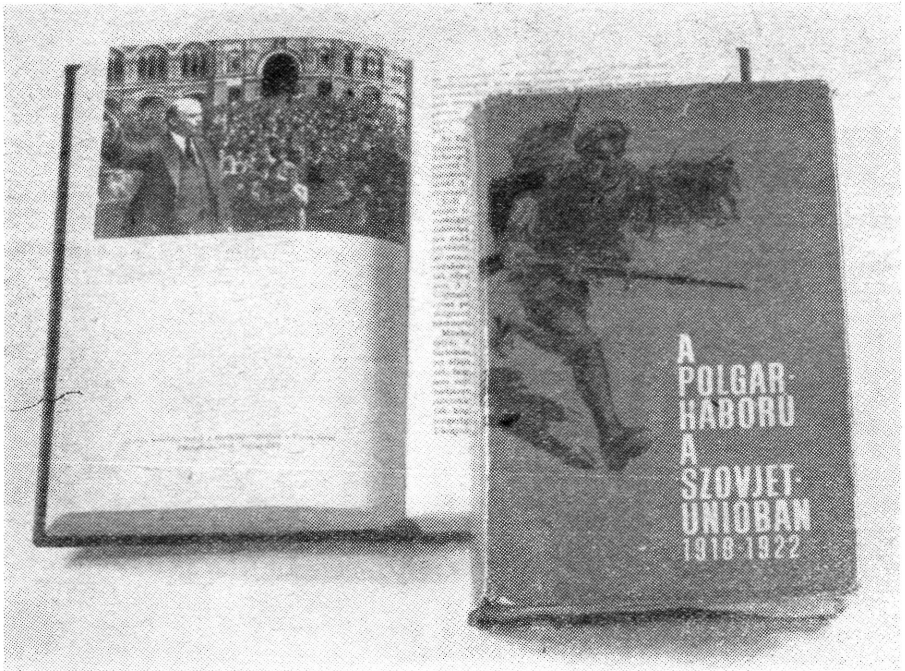

S Z E M L E

A POLGÁRHÁBORÚ A SZOVJETUNIÓBAN 1918—1922

(Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1964. 524 o.)

Győzelmesen lengett a vörös zászló Petrográd felett 1917. november 8-án, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének első napján. A proletárforradalom sikeres kivívása után azonban még folyt a világháború. A központi hatalmakkal megkötött fegyverszünet még nem jelentette a békét. A tárgyalások elhúzódtak és ugyanakkor az antant hatalmak intervenciót készítettek elő a fiatal szovjetállam

ellen. Az egyik háború még be sem fejeződött, máris küszöbön állt a polgárháború.

A négy éve folyó harc a hátszágot és az arcvonalat egyaránt kimerítette. A katonák nagy része nem akart tovább harcolni. A békére vágyó emberek, felhasználva a régi hadsereg vezetésének teljes megszűnését, nagy tömegekben áramlottak haza.

A párt és a szovjet kormány előtt

ebben az átmeneti időben kettős feladat állt: demokratizálni kellett a még fegyverben álló hadsereget, a leszerelésnek szervezett kereteket kellett adni, másrészt létre kellett hozni a munkásparaszti állam új, a régítől különböző fegyveres erejét.

A felkészülésre azonban nem sok idő maradt. A központi hatalmakkal megkötött breszt-litovszki békeszerződés után jóformán még lélegzetvételnyi szünet sem következett, mert nyomban elkezdődött egy hosszú időre elnyúló véres polgárháború, tizennégy tőkésország katonai intervenciójával együtt.

1918 márciusában és augusztusában — a nemzetközi jogot durván megsértve — angol csapatok szálltak partra Murmanszk és Archangelszk kikötőjében. Áprilisban Vlagyivosztokban Japán, angol, majd amerikai erők hajtottak végre partraszállást: ezzel el is kezdődött az antant nyílt katonai intervenciója.

Az antant ebben az időben — mivel hadseregét a nyugati hadszíntéren kötötte le — a szovjethatalom elleni támadás fő ütőerejének az antant befolyása alatt álló csehszlovák hadtestet tekintette. A csehszlovák hadtest még a cári időben alakult meg az osztrák-magyar hadseregből átállt vagy fogságba esett cseh és szlovák katonákból. A breszti béke után a hadtestet a burzsoá Csehszlovák Nemzeti Tanács a nyugati hadszíntérre rendelte és a szovjet kormány hozzájárult, hogy Vlagyivosztokon át elhagyják Szovjet-Oroszországot. Május végére a cseh hadtest fellázdát, és a Penza—Vlagyivosztok közötti hatalmas területen számos várost elfoglalt.

Augusztusra angol intervenciók megszállták Bakut. Mindezzel egy időben Szovjet-Oroszország területén megélnékültek a belső ellenforradalmi erők tevékenységei is.

Az ellenség kezébe került az ország területének 3/4 része. Az ellenforradalmárok által megszállt terület adta az ország széntermelésének 90%-át, a nyersvas- és acéltermelés 75%-át. Az értékes mezőgazdasági területek elvesztése következtében éhínség lépett fel.

A könyv a négy évig tartó véres küzdelem hiteles krónikája, mely nemcsak a történelmet művelők és tanítók számára hasznos olvasmány, hanem a szé-

les olvasóközönség táboraiban is élénk érdeklődésre tarthat számot.

Az olvasó a mű lapjaiból érezheti a történelemformáló idők légkörét, azokat a gigászi küzdelmeket, amelyeket a proletárállam létéért folytatott.

Már a polgárháború és a katonai intervenció éveiben sokan csodának tartották, hogy az éhező és nélkülöző vöröskatonák legyőzték a hatalmas, jól felszerelt, tapasztalt hadvezérek által vezetett és korszerű fegyverzettel és technikai eszközökkel felszerelt elleneséget. A könyvet forgatva — 50 év távlatából — megértjük a „csodát”, amikor megismerjük azoknak a munkásoknak, parasztnak, katonáknak, a becsületos orosz emberek millióinak küzdelmét, akik hallatlan nélkülözések és szenvedések árán, de megvédelmezték a szovjethatalmat.

Megvédték a világ első szocialista államát, mert a Vörös Hadsereg hadászata a polgárháború alatt végig a szovjet dolgozók többségének az érdekei és akarata határozta meg. Nagy érdeme a pártnak és a szovjet kormánynak, hogy a háború folyamán biztosítani tudta a politika és a hadászati maximális összhangját és egységét.

A szovjet kormány a rendelkezésre álló korlátozott gazdasági lehetőségeket az ország védelmének rendelte alá. És csak így sikerülhetett a sokak által lehetetlennek tartott feladatok megoldani. Rövid idő alatt megszervezték a haditermelést és ellátták a Vörös Hadsereget a legszükségesebb fegyverzettel, lőszerrel, ruházattal és élelmiszerekkel.

A polgárháború, mely Lenin meghatározása szerint „az osztályharc legélesebb formája”, a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztságnak a háborúja volt — egyrészt a hatalmuk visszaszerzése érdekében a szovjethatalom ellen támadó kapitalisták és földbirtokosok, másrészt a belső ellenforradalmat támogató s az ország függetlenségét veszélyeztető imperialista intervenciók erők ellen.

A polgárháború győzelmes befejezése megmutatta, milyen kolosszális, valóban kimeríthetetlen szellemi és anyagi erő birtokosa a nép, amely kezébe ragadta a hatalmat, s a kommunista párt lenini zászlaja alatt tömörült.

„Sohasem fogják legyőzni azt a népet — mondta Lenin —, amelynek munká-

sai és parasztjai nagy többségükben felismerték, megéreztek és tisztába jöttek vele, hogy saját hatalmukat, a szovjethatalmat — a dolgozók hatalmát védelmezik, amelynek győzelme nekik és gyermekeiknek biztosítja a kultúra minden áldását, mindannak élvezetét, amit az emberi munka létrehozott.”

Ez a lenini tétel többször beigazolódtott a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat követő fél évszázad alatt. Az elmúlt ötven év során a szovjet nép nem egyszer óriási lelkiert árult el s mindig megmutatta a szovjetrendszer hatalmas erejét.

A könyvet összeállító kollektíva — melynek vezetője Satagin, a történelemtudományok doktora volt — hasznos és dicséretes munkát végzett. Úgyis szintén az USZSZK Művelődésügyi Minisztérium Könyvkiadó Főosztálya, melynek gondozásában az eredeti orosz nyelvű kiadás napvilágot látott. A kiadót és az alkotói közösséget dicséri, hogy a több mint ötszáz oldalas könyvet gazdagon illusztrálják — korabeli fényképekkel, faksimilékkel és térképekkel.

Györkei Jenő